

Toelichting leerplan Economie

D-finaliteit

Doelstellingen

- Je krijgt zicht op het kader waarbinnen het leerplan tot stand is gekomen
- Je maakt kennis met de vernieuwingen binnen het leerplan
- Je maakt kennis met de eigenheid van het leerplan, de opbouw en de samenhang
- Je maakt kennis met de inhoudelijke klemtonen en didactische aandachtspunten

Inhoud

- Situering van het vak
 - Domein Economie en organisatie
 - Kader waarbinnen het leerplan tot stand gekomen is: Eindtermen/Specifieke eindtermen/cesuurdoelen
- Visie op het vak
 - Wegwijzers Katholieke dialogeschool
 - Vormingscomponenten
 - Krachtlijnen
- Opbouw van het leerplan
 - Inhoudelijke klemtonen
 - Nieuwe accenten
 - Leerplandoelen
 - Didactische aandachtspunten
 - Samenhang met andere leerplannen

**In welke studierichtingen komt
het vak Economie aan bod?**

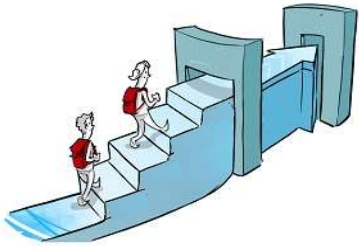
Domein Economie en organisatie

2de GRAAD	Doorstroom (D)		Dubbele finaliteit (D/A)	Arbeidsmarkt (A)
	Domeinoverschrijdend	Domeingebonden		
	Economische Wetenschappen Topsport-Economie *	Bedrijfswetenschappen	Bedrijf en Organisatie	Organisatie en Logistiek

3de GRAAD	Economie-Wiskunde	Bedrijfswetenschappen	Bedrijfsorganisatie	Logistiek
	Economie-Moderne Talen		Commerciële Organisatie	Onthaal, Organisatie en Sales
	Topsport-Economie *	Topsport- Bedrijfswetenschappen *	Int. Handel en Logistiek	

**Wat betekent “Doorstroom”
voor leerlingen die kiezen
voor een economische richting
binnen deze finaliteit?**

Doorstroomprofielen D-finaliteit

DOMEIN OVERSCHRIJDEND

DOMEIN GEBONDEN

Economie-Wiskunde

- ☐ **professionele bachelor**
HANDELSWETENSCHAPPEN en
BEDRIJFSKUNDE
- ☐ **academische bachelor**
HANDELSWETENSCHAPPEN en
BEDRIJFSKUNDE/(TOEGEPASTE)
ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN
- ☐ **brede waaier Aba-Pba**
architectuur, toegepaste wetenschappen,
wetenschappen, politieke en sociale
wetenschappen, onderwijs

Economie-Talen

- ☐ **professionele bachelor**
HANDELSWETENSCHAPPEN en
BEDRIJFSKUNDE
- ☐ **academische bachelor**
HANDELSWETENSCHAPPEN en
BEDRIJFSKUNDE
- ☐ **brede waaier Aba-Pba**
taal- en letterkunde, politieke en sociale
wetenschappen, rechten, onderwijs

Bedrijfswetenschappen

- ☐ **professionele bachelor**
HANDELSWETENSCHAPPEN en
BEDRIJFSKUNDE
- ☐ **academische bachelor**
HANDELSWETENSCHAPPEN en
BEDRIJFSKUNDE
- ☐ **brede waaier Pba**

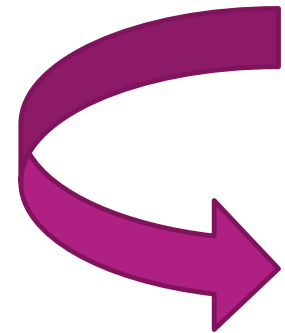
**Hoe vertalen eindtermen en
specifieke eindtermen zich in
het leerplan Economie voor
de 2de graad?**

ET

- Eindtermen Economische en financiële competenties (sleutelcompetentie 11)
 - te behalen minimumdoelen
 - geïntegreerd in het vak Maatschappelijke, economische en artistieke vorming (MEAV)
 - Ontwikkelcommissies
 - per graad
 - per finaliteit
- Specifieke Eindtermen
 - te behalen minimumdoelen op het einde van de 3de graad
 - Wetenschapsdomeinen:
 - Algemene economie (10)
 - Bedrijfswetenschappen en recht (5)
 - Uitgebreide bedrijfswetenschappen en recht (10)
 - voor de specifieke vorming
- Cesuurdoelen
 - doelen die afgeleid zijn van de specifieke eindtermen (SET)
 - te bereiken op het einde van de 2de graad
 - protocol met andere onderwijsverstrekkers

SET

Eindtermen economische en financiële competenties

Inzicht ontwikkelen in consumptiegedrag, inkomensverwerving en financiële producten om budgettaire gevolgen op korte en lange termijn in te schatten.

De werking van ondernemingen en organisaties en hun maatschappelijke rol duiden.

Reflecteren over de werking van de markten en de economie als systeem en de invloed van de overheid hierop duiden binnen de (inter)nationale context.

Koppeling wetenschapsdomeinen - studierichtingen D-finaliteit

	Finaliteit Doorstroom (D)	
	Domeinoverschrijdend	Domeingebonden
2de GRAAD	Cesuurdoelen Algemene economie (uitgebreide) Bedrijfswetenschappen en recht	
3de GRAAD	Specifieke eindtermen Algemene economie	Specifieke eindtermen Algemene economie
	Specifieke eindtermen Bedrijfswetenschappen en recht	Specifieke eindtermen Uitgebreide Bedrijfswetenschappen en recht

Cesuurdoelen

Algemene economie

- De leerlingen analyseren hoe de consument en de producent hun keuzegedrag optimaliseren.
- De leerlingen analyseren de marktwerking bij volkomen concurrentie.
- De leerlingen analyseren de werking van de arbeidsmarkt.
- De leerlingen illustreren de rol van banken en beurzen met betrekking tot de werking van de kapitaalmarkt.
- De leerlingen verklaren de samenstelling van de belangrijkste economische aggregaten.
- De leerlingen analyseren internationale handel en internationale economische relaties.

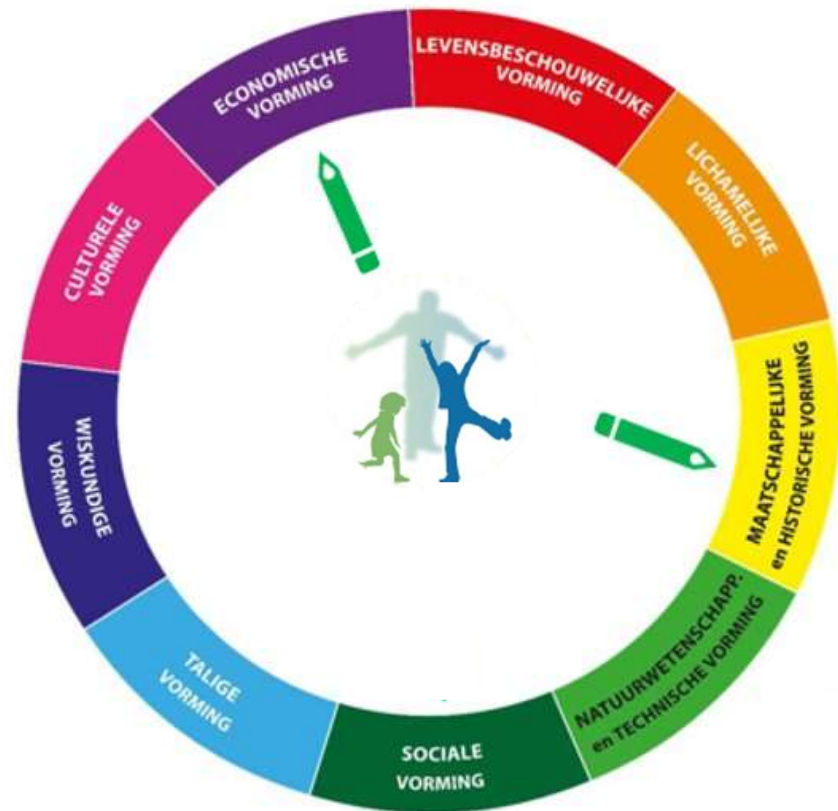
- De leerlingen lichten de belangrijkste ondernemingsvormen toe.
- De leerlingen registreren courante bedrijfsverrichtingen.

Bedrijfswetenschappen en
recht

**Vanuit welke visie is het
leerplan ontwikkeld?**

Vormingscomponenten

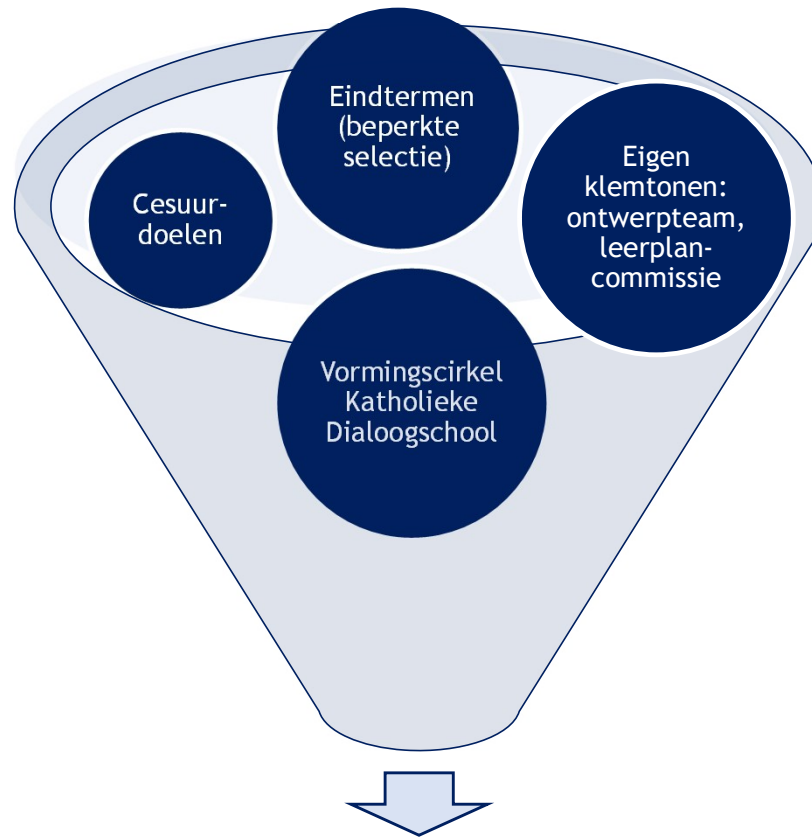
Duurzaamheid

Rechtvaardigheid

Kwetsbaarheid en belofte

De consument en producent in relatie tot de economische wereld
Marktwerving en de rol van de overheid en (internationale) organisaties
Internationale handel en economische relaties
De werking van ondernemingen en organisaties

**Wat zijn de inhoudelijke
klemtonen?**

Inhoudelijke klemtonen

Algemene economie:

- Economische kringloop en aggregaten
- Economisch principe
- Keuzegedrag: producent - consument
- Marktwerving: productmarkt - arbeidsmarkt - kapitaalmarkt - vraag en aanbodschokken
- Internationale handel en economische relaties

Bedrijfswetenschappen en recht:

- Ondernemingsvormen
- Boekhouden
- Aspecten van marketing

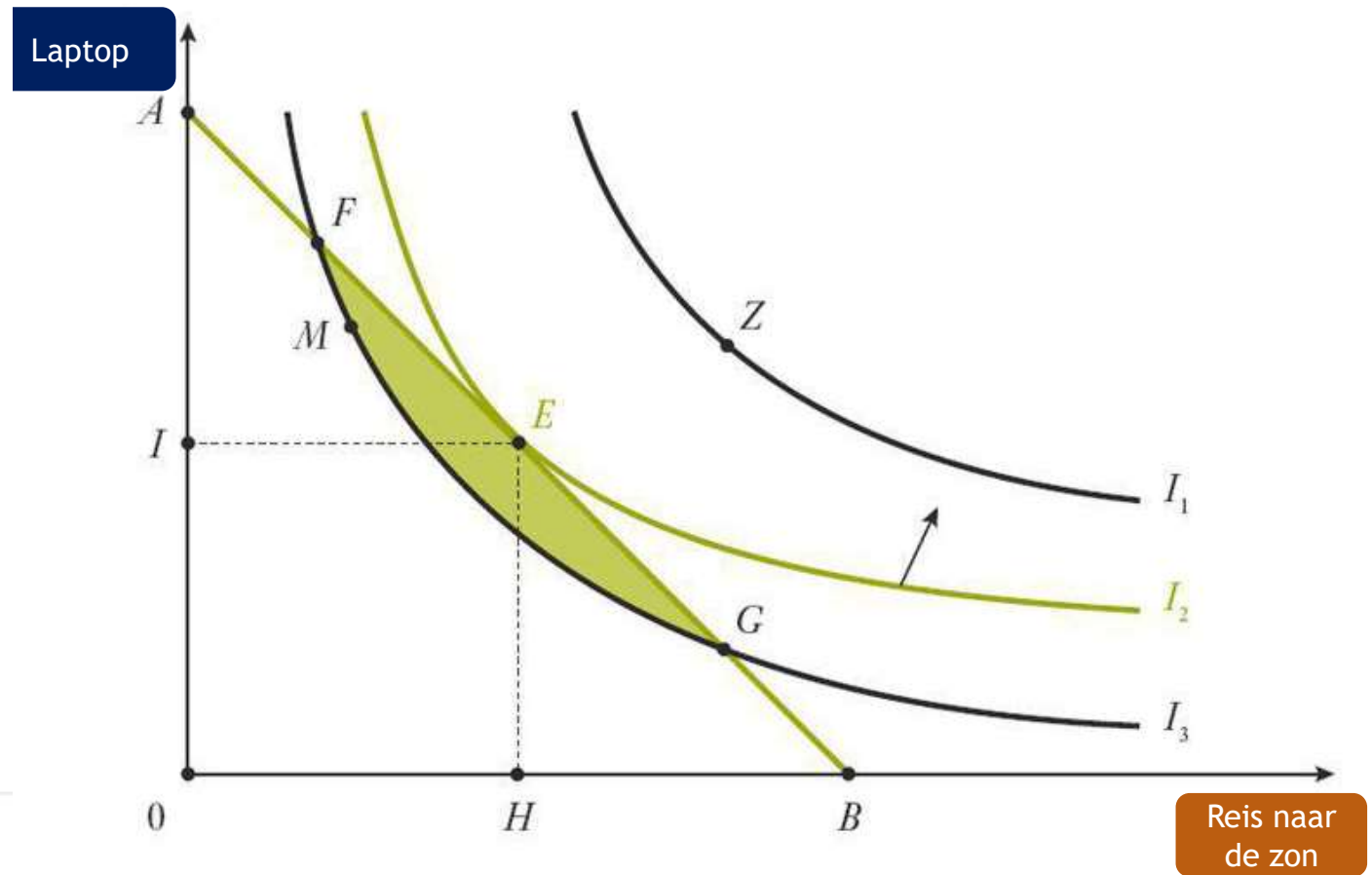
Economisch
principe:
keuzeprobleem

Middelen

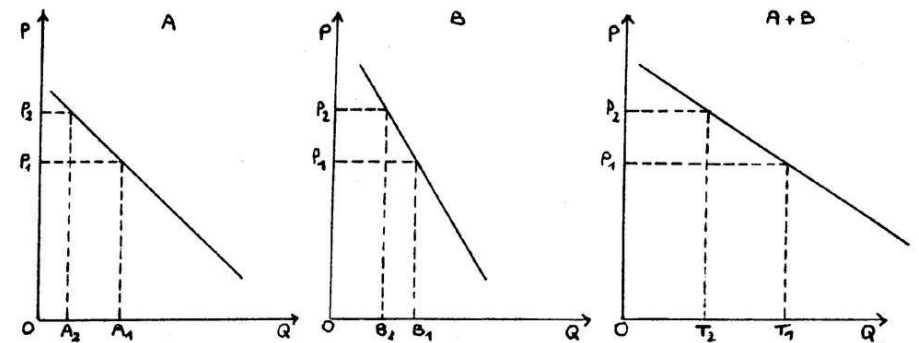
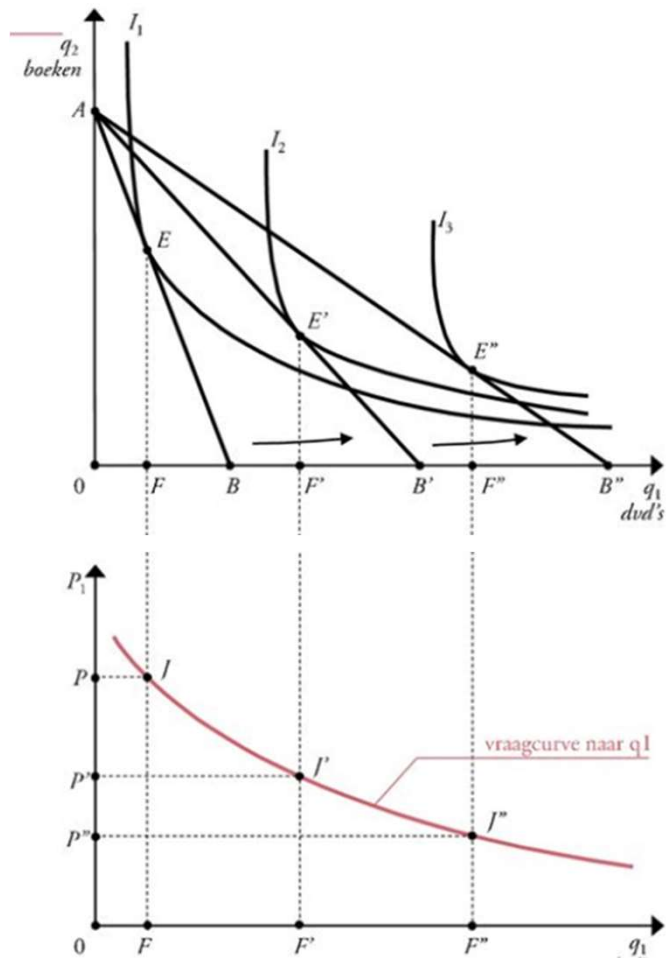
Behoeften

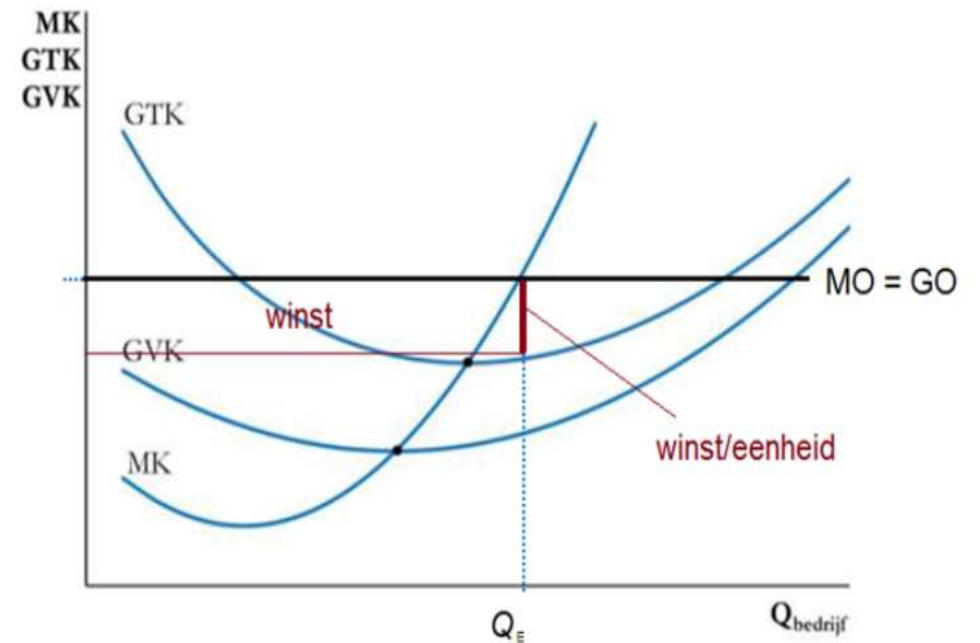
van de optimale keuze van de consument...

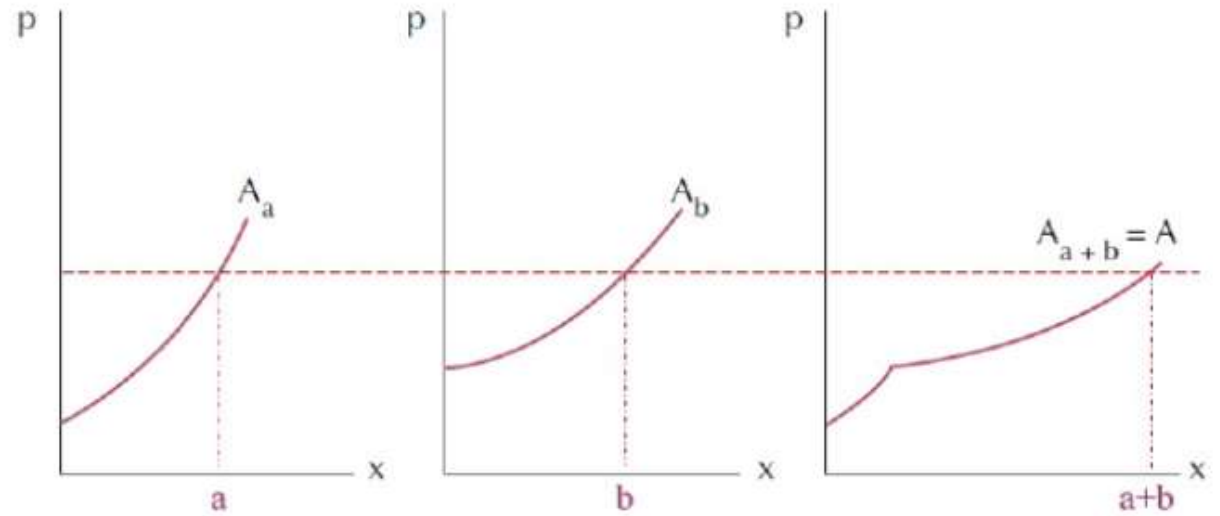
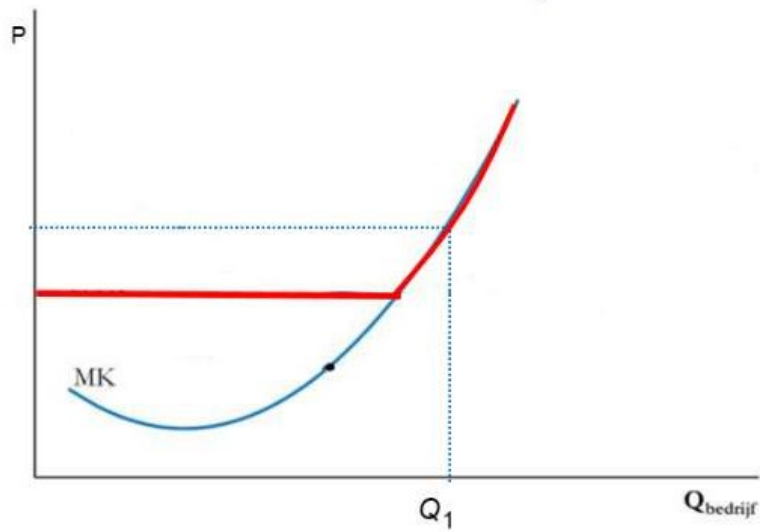
...naar de marktvraag

van de optimale keuze van de producent...

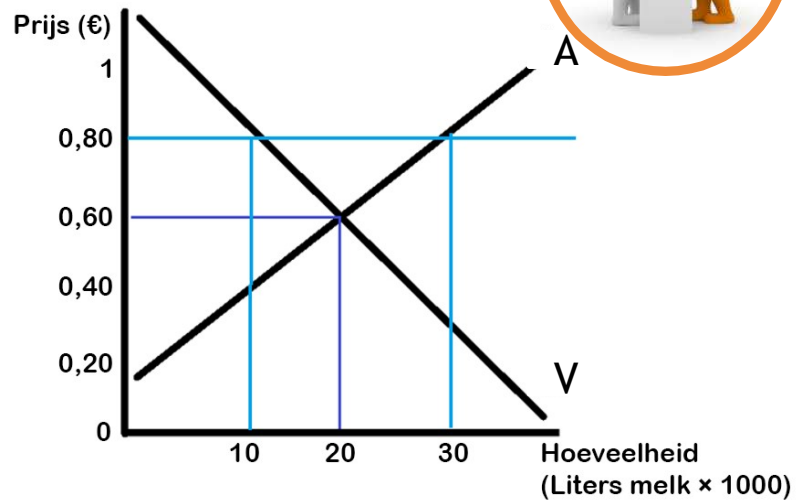
... naar het marktaanbod

Product-
markt

Marktwerving

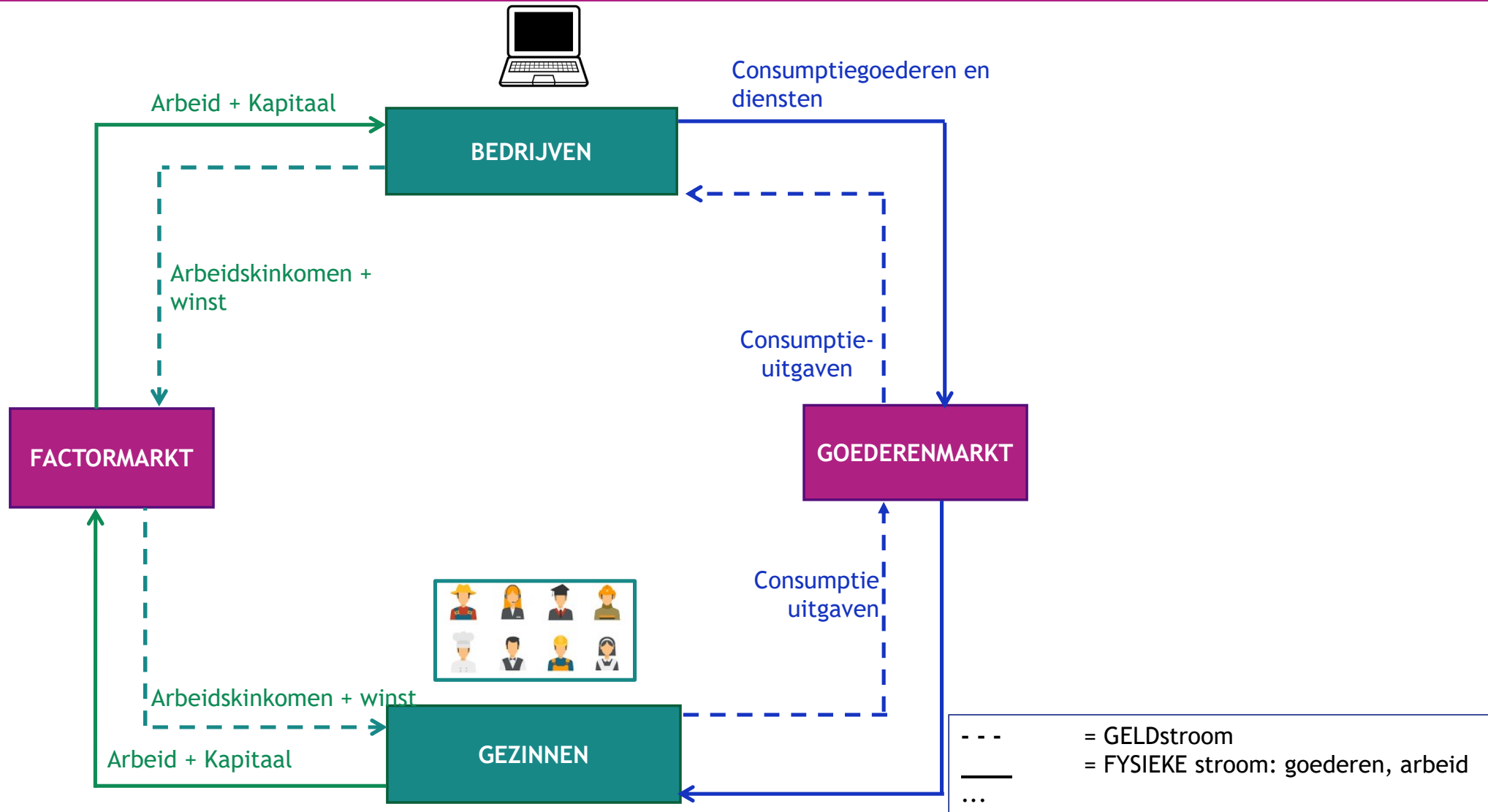

Arbeids-
markt

RSZ

De economie als systeem

Globalisering

Internationale
handel en
economische
relaties

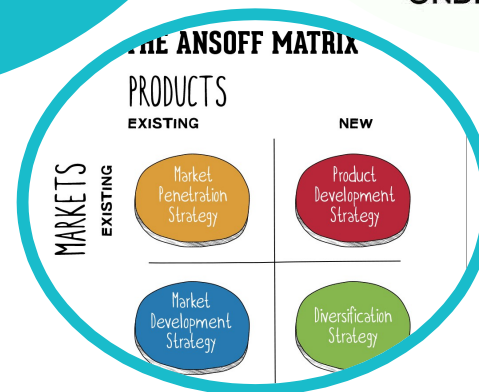
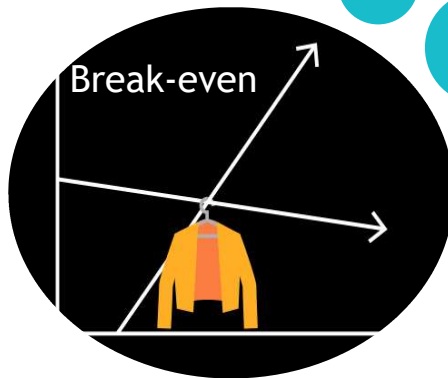

Offshoring

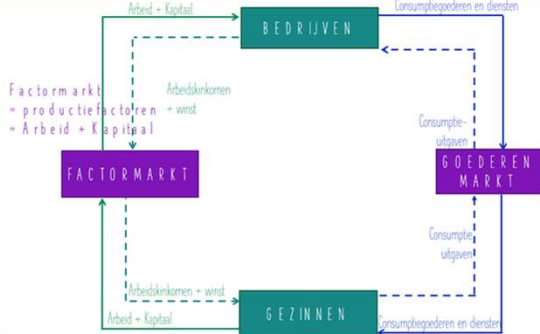

De werking van ondernemingen en organisaties

Zin in een wandeling?

 The diagram illustrates the circular flow of income and products between businesses (BEDRIJVEN) and households (GEZINNEN). It shows the flow of labor and capital from households to businesses, and the flow of goods and services from businesses to households. It also depicts the flow of income from businesses to households and from households to businesses. LPD 1 LPD 2	 LPD 3 LPD 4 LPD 5 LPD 6 LPD 7
De economie als systeem	De consument en producent in relatie tot de economische wereld
 LPD 8 LPD 9 LPD 10 LPD 11 LPD 12 LPD 13 LPD 14 LPD 15	 LPD 16 LPD 16.1 LPD 17 LPD 18
Marktwerving en de rol van de overheid en organisaties	Internationale handel en economische relaties
 LPD 19 LPD 20 LPD 21 LPD 22 LPD 23 LPD 24	LPD 24.1 LPD 25 LPD 26 LPD 27 LPD 28 LPD 28.1
De werking van ondernemingen en organisaties	

De economie als systeem

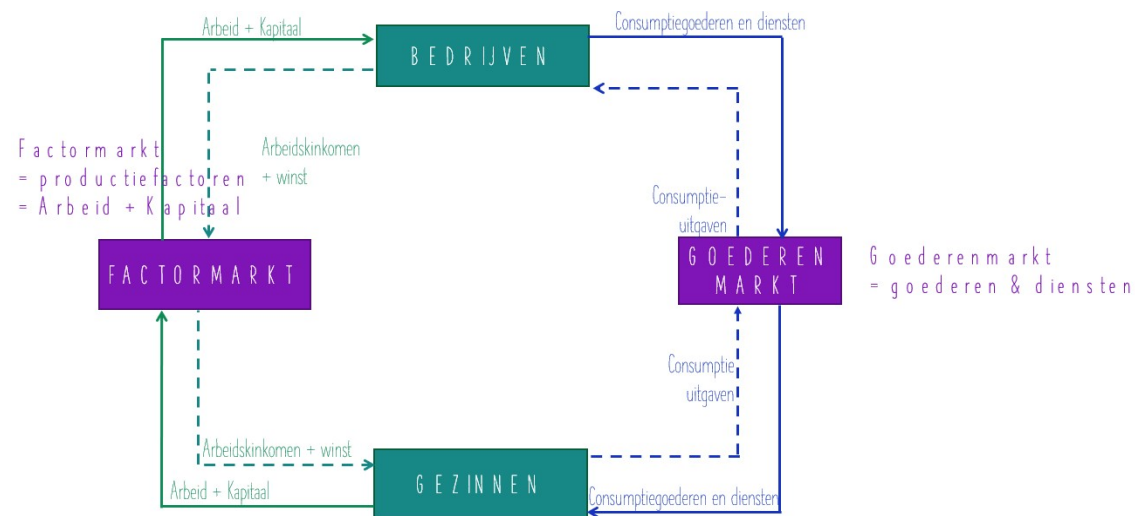

LPD 1

De leerlingen leggen relaties tussen de economische actoren aan de hand van een eenvoudig economisch kringloopschema.

LPD 2

De leerlingen leggen relaties tussen productie, toegevoegde waarde en de vorming van economische aggregaten.

De consument en producent in relatie tot de economische wereld

LPD 3

De leerlingen verklaren het keuzeprobleem van consument en producent vanuit een inzicht in:

- behoeften en nut;
- schaarste;
- productiefactoren;
- welvaart en welzijn.

LPD 4

De leerlingen analyseren grafisch en rekenkundig het optimaal keuzegedrag van de consument aan de hand van:

- indifferentiecurve op basis van gegeven preferenties;
- budgetlijn;
- optimale goederencombinatie.

De consument en producent in relatie tot de economische wereld

LPD 5

De leerlingen analyseren grafisch en rekenkundig de individuele vraagcurve, de collectieve vraagcurve en verschuivingen van de individuele vraagcurve in relatie tot het optimaal keuzegedrag van de consument.

LPD 6

De leerlingen analyseren grafisch en rekenkundig het optimaal keuzegedrag van de producent in de korte en de lange periode aan de hand van:

- productie, kosten, opbrengsten, resultaat en hun verloop;
- winstmaximalisatie en optimale productiegrootte;
- break-even point.

LPD 7

De leerlingen analyseren grafisch en rekenkundig de individuele aanbodcurve en verschuivingen, de collectieve aanbodcurve en het lange termijn evenwicht in relatie tot het optimaal keuzegedrag van de producent.

Marktwerving en de rol van de overheid en organisaties

LPD 8

De leerlingen analyseren de werking van het marktmechanisme op de productmarkt op basis van factoren die vraag en aanbod beïnvloeden waaronder overheidsbeslissingen en concurrentie.

LPD 9

De leerlingen lichten de voorwaarden voor een perfect competitieve markt toe.

LPD 10

De leerlingen berekenen en interpreteren prijs – en inkomenselasticiteiten.

LPD 11

De leerlingen analyseren grafisch en rekenkundig het effect van vraag- en aanbodschokken op het marktevenwicht bij volkomen concurrentie in relatie tot de prijselasticiteit van vraag en aanbod.

Marktwerving en de rol van de overheid en organisaties

LPD 12

De leerlingen analyseren het marktmechanisme op de arbeidsmarkt met aandacht voor:

- de invloed van collectieve arbeidsovereenkomsten en minimumlonen;
- onevenwichten op de arbeidsmarkt: werkloosheid, knelpuntberoepen.

LPD 13

De leerlingen analyseren werkgelegenheidsmaatregelen op basis van:

- evolutie en (demografische) kenmerken van de beroepsbevolking;
- werkloosheidsgraad, werkzaamheidsgraad, activiteitsgraad;
- soorten werkloosheid waaronder jeugdwerkloosheid.

Marktwerving en de rol van de overheid en organisaties

LPD 14

De leerlingen beschrijven gevolgen van actuele ontwikkelingen voor de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid

LPD 15

De leerlingen verklaren de intermediaire rol van banken en beurzen in relatie tot de kapitaalmarkt.

Internationale handel en economische relaties

LPD 16

De leerlingen onderzoeken internationale handel in relatie tot handelsakkoorden en handelsbelemmeringen met aandacht voor motieven voor internationale (vrij)handel.

LPD 16.1

De leerlingen analyseren het ontstaan van internationale handel

LPD 17

De leerlingen leggen onderlinge relaties tussen de arbeidsmarkt, internationale handel en globalisering op basis van:

- loonkostverschillen met het buitenland;
- outsourcing en offshoring.

LPD 18

De leerlingen beschrijven hoe internationale economische relaties tot stand komen door:

- economische integratie: vrijhandelszone, douane-unie, gemeenschappelijke markt en economische unie;
- het ontstaan van organismen van internationale economische samenwerking: EU, WTO.

- **natuurlijke personen <> rechtspersonen;**
- **hoofdelijkheid <> deelbaarheid;**
- **bepaalde aansprakelijkheid <> onbepaalde aansprakelijkheid.**

De leerlingen verklaren het belang van de boekhoudkundige registratie van bedrijfsverrichtingen

De leerlingen lichten de voornaamste wettelijke verplichtingen toe met betrekking tot de boekhouding en de jaarrekening.

De werking van ondernemingen en organisaties

LPD 22

De leerlingen verklaren de werking van het btw systeem.

LPD 23

De leerlingen passen de techniek van het dubbel boekhouden toe vanuit een inzicht in de betekenis en structuur van de balans en resultatenrekening.

LPD 24

De leerlingen registreren aankoop- en verkoopverrichtingen met inbegrip van de creditnota rekening houdend met btw, kortingen en kosten.

LPD 24.1

De leerlingen stellen verkoopfacturen en creditnota's op met aandacht voor:

- Wettelijke verplichtingen;
- btw;
- Handelskorting, financiële korting;
- Kosten.

De werking van ondernemingen en organisaties

LPD 25

De leerlingen registreren financiële verrichtingen:

- Betaling en inning van aankoopfacturen en verkoopfacturen
- Lening op lange termijn, inbreng.

LPD 26

De leerlingen verklaren hoe ondernemingen hun resultaat optimaliseren en zich competitief opstellen aan de hand van de marketingmix.

LPD 27

De leerlingen illustreren hoe ondernemingen groeien met aandacht voor groeistrategieën.

De werking van ondernemingen en organisaties

LPD 28

De leerlingen berekenen en interpreteren aan de hand van een eenvoudige balans en resultatenrekening de liquiditeit, solvabiliteit en rendabiliteit van een onderneming.

LPD 28.1

De leerlingen reflecteren over wat een onderneming succesvol maakt.

**Met welke didactische
aandachtspunten houdt de leraar
rekening?**

Didactische aandachtspunten

- Verdiepingsdoelen

- Differentiatie
- Indien ruimte
- Optioneel

LPD 28.1 De leerlingen reflecteren over wat een onderneming succesvol maakt.

- Aantal graaduren

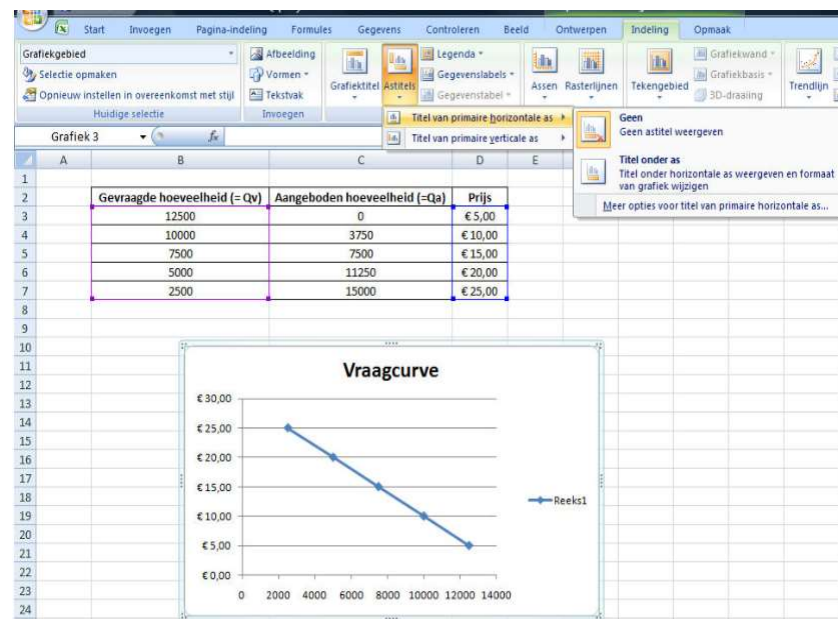
- Economische wetenschappen: 8
- Bedrijfswetenschappen: 12
 - Omwille van het leerlingenprofiel: ruimer tijdsbestek
 - Verdiepingsdoelen
 - Eigen klemtonen
- Onderdelen en leerplandoelen zijn niet chronologisch geordend:
 - Hou rekening met de noodzakelijke voorkennis

Digitale competenties

- Digitale competenties spelen een belangrijke rol:
 - Digitale en grafische analyse: ook in een rekenblad
 - Gerichte zoekstrategieën gebruiken
 - Online databanken raadplegen
 - Rekenblad- en presentatiesoftware

Samenhang met andere leerplannen

- Eerste graad:
 - Leerplan Mens & samenleving
- Tweede graad:
 - Leerplan Maatschappelijke, Economische en Artistieke vorming (MEAV)
 - Gemeenschappelijk Funderend Leerplan (GFL)
 - Initiatieven om ondernemerschap te prikkelen
 - Verzamelen, verwerken en structureren van informatie
 - Gemeenschappelijk Leerplan ICT (GFI)
 - Basisfunctionaliteiten van tekstverwerker, presentatiesoftware, rekenblad,...
 - Leerplan Wiskunde VB en C
 - Algebra en functieleer

Leerplan Mens & samenleving

- Activiteiten in een onderneming
- Soorten ondernemingen:
 - Productie, diensten
 - Profit, non-profit
- Impact van beslissingen van ondernemingen en organisaties
- De invloed van verkooppraktijken, reclame, peers, ...
- Verkoopkanalen
- De invloed van de overheid op de samenleving
- Duurzaamheidskwesties

Leerplan MEAV - Economische vorming

- Financiële zelfredzaamheid
- Basisinzichten om actuele economische berichtgeving in de media te begrijpen
- Werking van de economie analyseren vanuit een breed en maatschappelijk perspectief
- Basisdoelen i.v.m. de werking en ontwikkeling van ondernemingen
- Sociale rechtvaardigheid

Pedagogisch begeleiders

Studiegebiedcoördinator Economie en organisatie

Ilse.declercq@katholiekonderwijs.vlaanderen

Regionale begeleiders

Ann.vandoren@katholiekonderwijs.vlaanderen

Anne-lise.cuyper@katholiekonderwijs.vlaanderen

Johan.fouquaert@katholiekonderwijs.vlaanderen

Katrien.pil@katholiekonderwijs.vlaanderen

Sofie.vandereecken@katholiekonderwijs.vlaanderen

Salesianen Don Bosco

Daisy.desmet@katholiekonderwijs.vlaanderen

Jezuïeten

Sonja.depot@katholiekonderwijs.vlaanderen

fb.com/KatholiekOnderwijsVlaanderen

linkedin.com/company/katholiekonderwijsvlaanderen

twitter.com/KathOndVla

twitter.com/BoeveLieven

instagram.com/kathondvla